

Designing a conceptual model of factors affecting on financial health in life cycle of companies by using the Foundation's data approach

Mostafa Zahir¹ | Mohsen Hamidian² | Roya Darabi³

Abstract

Current study; Presenting the model of factors affecting on financial health in life cycle of companies has been analyzed. This research is mixed in terms of research approach; in qualitative part of the exploratory type and in the quantitative part; It is descriptive-causal. In line with the implementation of this research, first by using theoretical foundations; Dimensions, components and factors affecting financial health were extracted and five dimensions (including corporate governance, profit information content, characteristics of the board of directors, corporate risks and information disclosure) and twenty components were identified and agreed upon using the Delphi method. The community studied in the interview section of this research; It includes 21 experts with accounting and financial management knowledge and the statistical population in the quantitative section; There were different levels of managers of companies admitted to the Tehran Stock Exchange. In the following, the required data was collected by distributing questionnaires made by the researcher among 201 people; was collected after that; To analyze the data, inferential statistics methods such as t-test and structural equation modeling by PLS method were used. The first result of this research; The identification of dimensions and components affecting the financial health of companies was obtained by using theoretical studies, summarizing the opinions of experts in the field of accounting and financial management, analyzing the opinions of the statistical community and receiving the opinions of experts in the fields related to the research. The second results of this research showed that audit opinion, internal audit unit, use of non-commissioned persons, use of members with financial knowledge, separation of the role of the CEO from the role of the chairman of the board of directors, excessive instability of the CEO, stability of earnings and disclosure of non-financial information on Financial health has a positive and significant effect, and profit smoothing, profit management, operational risk and information asymmetry have a negative and significant effect on financial health.

Keywords: Financial health, Corporate governance, Earnings information content, Board of directors characteristics, Corporate risks, Information disclosure

DOR: 20.1001.1.27171809.1403.5.2.2.1

1. Ph.D Student of Accounting, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Corresponding Author: Department of Accounting, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
m_hamidian@azad.ac.ir
3. Department of Accounting, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the

Creative Commons Attribution Non-Commercial (CC-BY-NC) license.

2

Vol. 4
Summer 2023

Research Paper

Received:
4 March 2024
Revised:
26 May 2024
Accepted:
28 May 2024
Published:
26 June 2024
P.P: 45-76

ISSN: 2717-1809
E-ISSN: 2717-199x

9

سال پنجم
تابستان ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:
۱۴۰۲/۱۲/۱۴
تاریخ بازنگری:
۱۴۰۳/۰۳/۰۶
تاریخ پذیرش:
۱۴۰۳/۰۳/۰۸
تاریخ انتشار:
۱۴۰۳/۰۴/۰۶
صص: ۷۶-۴۵

شاپا چاپی: ۱۸۰۹-۲۷۱۷
الکترونیکی: ۱۹۹-۲۷۱۷

طراحی مدل مفهومی عوامل مؤثر بر سلامت مالی در چرخه حیات شرکت‌ها با استفاده از رویکرد داده‌بنیاد

مصطفی ظهیر^۱ | محسن حمیدیان^۲ | رویا دارابی^۳

چکیده

پژوهش حاضر؛ طراحی مدل مفهومی عوامل مؤثر بر سلامت مالی در چرخه حیات شرکت‌ها با استفاده از رویکرد داده‌بنیاد را مورد تحلیل قرار داده است. این پژوهش به لحاظ رویکرد پژوهشی، آمیخته؛ در بخش کیفی از نوع اکتشافی و در بخش کمی؛ از نوع توصیفی- علی است. در راستای اجرای این پژوهش، ابتدا با استفاده از مبانی نظری؛ ابعاد، مؤلفه‌ها و عوامل مؤثر بر سلامت مالی استخراج و به روش دلفی، پنج بعد (شامل حاکمیت شرکتی، محتوای اطلاعاتی سود، ویژگی‌های هیئت‌مدیره، ریسک‌های شرکتی و افشای اطلاعات) و بیست مؤلفه شناسایی و مورد اجماع قرار گرفت. جامعه مورد مطالعه در بخش مصاحبه در این پژوهش؛ شامل ۲۱ فرد خبره با دانش حسابداری و مدیریت مالی بوده و جامعه آماری در بخش کمی؛ سطوح مختلف مدیران شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بودند. در ادامه داده‌های مورد نیاز با استفاده از توزیع پرسش‌نامه‌هایی محقق ساخته در بین ۲۰۱ نفر؛ جمع‌آوری گردید. پس از آن؛ برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار استنباطی نظیر آزمون t و مدل‌یابی معادلات ساختاری به روش PLS استفاده شد. اولین نتیجه این پژوهش؛ شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های تأثیرگذار بر سلامت مالی شرکت‌هاست که با استفاده از مطالعات نظری، جمع‌بندی نظرات خبرگان حوزه حسابداری و مدیریت مالی، تجزیه و تحلیل نظرات جامعه آماری و دریافت نظرات متخصصان حوزه‌های مرتبط با پژوهش به دست آمد. دومین نتایج این پژوهش نشان داد که اظهار نظر حسابرسی، واحد حسابرسی داخلی، استفاده از افراد غیرموظف، استفاده از اعضای دارای دانش مالی، تفکیک نقش مدیرعامل از نقش ریاست هیئت‌مدیره، عدم ثبات بیش از حد مدیرعامل، پایداری سود و افشای اطلاعات غیرمالی بر سلامت مالی تأثیر مثبت و معناداری داشته و هموارسازی سود، مدیریت سود، ریسک عملیاتی و عدم تقارن اطلاعاتی بر سلامت مالی تأثیر منفی و معناداری دارند. **کلیدواژه‌ها:** سلامت مالی، حاکمیت شرکتی، محتوای اطلاعاتی سود، ویژگی‌های هیئت‌مدیره، ریسک‌های شرکتی، افشای اطلاعات

DOR: 20.1001.1.27171809.1403.5.2.2.1

۱. دانشجوی دکتری حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
۲. نویسنده مسئول: گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. m_hamidian@azad.ac.ir
۳. گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

این مقاله یک مقاله با دسترسی آزاد است که تحت شرایط و ضوابط مجوز Creative Commons Attribution Non-Commercial (CC BY-NC)

توزیع شده است.

مقدمه و بیان مسئله

با توجه به اینکه هدف نهایی هر بنگاه اقتصادی افزایش ثروت سهام‌داران بوده و عملکرد مطلوب سبب بالا رفتن ارزش شرکت و در نهایت افزایش ثروت سهام‌داران می‌گردد، شرکت‌ها بدون داشتن استراتژی‌های مناسب نمی‌توانند به اهداف خود دست پیدا کنند. از سوی دیگر، تدوین استراتژی در نتیجه ارزیابی عملکرد از ابعاد مختلف حاصل می‌گردد. رقابتی‌تر شدن فضای کسب و کار در سطح منطقه‌ای و حتی جهانی، در کنار مزایای متعدد که به وجود آورده، پیچیدگی‌های فراوانی را نیز به همراه داشته است. در فضای پیچیده اقتصادی کنونی که فاکتورهای مختلفی بر فرایندهای کسب و کار و تجارت تأثیر گذاشته است، داشتن یک راهبرد و نقشه راهی که بتواند شرکت را در مسیر صحیح هدایت نماید، بسیار مفید خواهد بود. استراتژی‌ها سبب می‌شوند تا یک شرکت با طی نمودن مراحل به صورت تدریجی و هدفمند، به سمت جایگاه بالاتر حرکت نماید (هنیواتی و همکاران^۱، ۲۰۲۱). از آنجایی که سلامت مالی یک واحد اقتصادی نشان‌دهنده سودآوری و توان ادامه فعالیت آن است، برای سرمایه‌گذاران و ذی‌نفعان اهمیت بسزایی دارد، چرا که شکست‌های کم‌سابقه شرکت‌های بزرگ در طی سالیان اخیر و نوسانات بزرگ در بازار بورس اوراق بهادار ایران، باعث شده تا بحران‌های مالی در شرکت‌ها و صنایع مختلف داخلی ایجاد شده و نااطمینانی‌های شدیدی را به دنبال داشته باشد. بدین ترتیب، وجود ابزارهایی به منظور ارزیابی توان و سلامت مالی در شرایط محیطی کنونی بسیار ضروری است. مسائل مربوط به سلامت مالی بنگاه‌های اقتصادی، همواره به‌عنوان یکی از موضوعات قابل تأمل در حوزه حسابداری و مالی مطرح بوده و اندیشمندان این حوزه به طور مستمر به دنبال یافتن روش‌ها و معیارهایی به منظور ارزیابی شاخص‌های مربوط به سلامت مالی شرکت‌ها بوده‌اند تا از این طریق بتوانند به پیش‌بینی درماندگی‌های مالی و ورشکستگی بنگاه‌های اقتصادی بپردازند. یکی از ابزارها و راهکارهای ارزیابی توان و سلامت مالی یک شرکت، استفاده از نسبت‌های مالی استخراج شده از صورت‌های مالی و انواعی از مؤلفه‌های مبتنی بر ارزش به‌عنوان متغیرهای پیش‌بینی‌کننده سلامت مالی آن است (ساجت عطیه، ۱۴۰۲). موضوع ارزیابی سلامت مالی شرکت‌ها از دیرباز موضوع مهمی بوده است و مباحث متعددی در حسابداری و مدیریت به بحث سلامت مالی

1. Heniwati et al

شرکت‌ها اختصاص دارد و بیشترین مقالات نظری در این زمینه این است که کدام یک از معیارهای ارزیابی سلامت مالی شرکت‌ها؛ معتبرتر است. برخی معتقدند شاخص ایده‌آلی برای سنجش سلامت مالی شرکت‌ها وجود ندارد. ارزش واقعی شرکت ارزیابی سلامت مالی شرکت یک ضرورت است و برای آن باید از معیارهای پذیرفته شده استفاده کرد که تا حد امکان جنبه‌های مختلف محدودیت در فعالیت‌ها و امکان بهره‌مندی از تسهیلات را در نظر گرفت (مارک و الکساندر^۱، ۲۰۱۷)

نظر به اهمیت این موضوع؛ محقق در پژوهش فعلی به ارائه الگوی عوامل مؤثر بر سلامت مالی در چرخه حیات شرکت‌ها خواهد پرداخت.

مبانی نظری پژوهش

نیاز سازمان‌ها به سازگاری با محیط تجاری پویا و پیچیده امروزی، برای ادامه بقا که ناشی از توسعه بازارهای رقابتی است، از یک سو و فشار مجامع سرمایه‌گذار به مدیران جهت تعیین ارزش و تبیین معیارهای سنجش دقیق و شفاف از سوی دیگر، باعث شد شرکت‌ها سیستم‌های سنتی پاداش و ارزیابی سلامت مالی را مورد بازنگری قرار داده و دوباره آنها را مورد آزمون قرار دهند که آیا مبنای صحیح و قابل اتکایی برای تصمیم‌گیری بوده‌اند یا خیر؟ در حال حاضر تکنیک‌های سنجش سلامت مالی بیش از آنکه بر چارچوب اصول حسابداری استوار باشند، بر اساس تئوری‌های اقتصادی بنا شده‌اند. سرمایه شرکت، یکی از محدودترین منابع اقتصادی کشورها محسوب می‌شود و به همین دلیل اقتصاددانان و متخصصین امور مالی همواره در پی راه‌های استفاده مطلوب از آن برای گذاشتن در اختیار مدیران واحدهای اقتصادی هستند (نیکولاس و داریو^۲، ۲۰۲۲). بنابراین، آنچه که نیاز به بررسی و تجدیدنظر دارد، اعتبار رویه‌هایی است که برای تخصیص مطلوب منابع و پس‌اندازهای جامعه در فعالیت‌های کارا و پر بازده استفاده می‌شود و در نهایت منجر به رشد اقتصادی و اجتماعی و جلب اطمینان مردم در به‌کارگیری مناسب سرمایه آنها می‌شود. در عصر امروزه، کسب و کارهای مختلف با فشارهای بیرونی و درونی مختلفی درگیر هستند که مصداق بارز این‌گونه فشارها؛ محصولات و کیفیت آنها، فناوری اطلاعات، مشتریان و

1. Marc & Alexander
2. Nicolas & Dario

قوانین و مقررات است. در این راستا، ضمن توجه به این‌گونه فشارها، ایجاد ارزش برای سهام‌داران آن هم برای دوره‌های طولانی مدت می‌بایست در سرلوحه فعالیت‌های شرکت‌های مختلف باشد (عاطفی‌فر و فتحی، ۱۳۹۹). نکته مثبت در راستای این امر، آن است که طی سال‌های اخیر، علاقه‌مندی مدیران، کارمندان، عرضه‌کنندگان و دولت در جهت بهبود سلامت مالی شرکت‌ها بیشتر شده است که این امر می‌تواند زمینه‌ساز افزایش ارزش آفرینی شرکت‌ها شده و به‌گونه‌ای سلامت مالی شرکت‌ها را تضمین نماید. فساد و سلامت در پژوهش‌های مختلف؛ دونقطه مقابل هم بوده و هستند. محققین مختلف، فساد و سلامت را دوروی یک سکه تعبیر کرده‌اند که همواره در تضاد با هم هستند. اگر توجه خود را به منابع فساد متمرکز کنیم، متوجه می‌شویم که فساد در متن اجتماع به وقوع می‌پیوندد و دارای عوامل مختلف بوده و اشکال متفاوتی هم دارد و به تبع آن، اثرات گوناگونی هم خواهد داشت. اشکال مختلف فساد را می‌توان در قالب اختلاس، اخاذی، ارتشا و کلاهبرداری دانست. با اینکه به نظر می‌آید که مفاهیم یادشده تا حد زیادی با هم هم‌راستا بوده و با هم همپوشانی دارند، اما می‌توان از آنان برای تفکیک و حتی توضیح رفتارهای مفسدانه استفاده نمود (قادری و همکاران، ۱۴۰۰). در فساد فردی، افراد بالامرته و کارکنان مختلف، فقط منافع شخصی خود را در نظر گرفته و منافع و سلامت مالی شرکت را در نظر نمی‌گیرند. در فساد نهادی، کارکنان منفعی را دریافت کرده و موقعیت‌های شغلی خود را ترقی بخشیده و به‌گونه‌ای، منافع سیاسی را دریافت می‌کنند. سلامت مالی یکی از ویژگی‌های مهم در شرکت‌های مختلف است. می‌توان بیان داشت شرکت‌هایی که دارای سلامت مالی هستند، پرداختی‌های خود را به‌موقع انجام داده و مدیریت دارایی‌های خود را به‌صورت جذبی انجام می‌دهند. تحقیقات مختلفی (نظیر میزیک و جاکوبسون^۱ (۲۰۰۹) و اوسینگا و همکاران^۲ (۲۰۱۱)) نشان داده‌اند که حدود ۵۷٪ شرکت‌های حاضر در کشورهای مختلف، دارای سلامت مالی نیستند. نظر به این امر و اهمیت کسب سلامت مالی در شرکت‌های مختلف، مدیران شرکت‌ها می‌بایست از طریق ارائه خدمات مالی نوین و به‌کارگیری تکنولوژی‌های برتر، زمینه لازم برای کسب سلامت مالی شرکت‌ها را فراهم آورند (استفان و نورهیم^۳، ۲۰۲۲). اهمیت سلامت مالی شرکت‌ها و همچنین شناسایی عوامل

1. Mizik & Jacobson
2. Osinga et al
3. Stéphane & Norheim

مؤثر بر آن؛ در کشورهای مختلف سبب شده است که محققین بسیاری در جهت شناسایی این تلاش نمایند. به عنوان نمونه؛ هنسی و وایتد^۱ (۲۰۰۷) بر این اعتقاد هستند که نام تجاری یکی از عوامل محتمل بر سلامت مالی شرکت‌ها است. زیرا نام تجاری یکی از سیگنال‌های پرقدرت در جهت معرفی نمودن ارزش و اعتبار شرکت و همچنین ارتباط سیاسی است. در پژوهش‌های دیگر، ارتباط میان عملکرد مالی و سلامت مالی نیز مورد توجه قرار گرفته است. بدین صورت که محرز شده است که شرکت‌هایی که سلامت مالی بیشتری دارند، از عملکرد مالی بهتری نیز برخوردار بوده‌اند. لازم به ذکر است سلامت مالی در مفهوم توان سودآوری و تداوم فعالیت بهتر، برای کلیه استفاده‌کنندگان از اطلاعات صورت‌های مالی از اهمیت زیادی برخوردار است. بدین صورت که اقشار مختلف استفاده‌کننده از اطلاعات صورت‌های مالی، می‌توانند از طریق تجزیه و تحلیل این اطلاعات، میزان سلامت مالی شرکت‌ها را ارزیابی کنند (عباسی و همکاران، ۱۴۰۰).

پیشینه پژوهش

پیشینه داخلی

ساجت عطیه (۱۴۰۲) به بررسی تجزیه و تحلیل عملکرد مالی استراتژیک و تاثیر آن بر سلامت مالی پرداخت. وی دریافت یکی از چالش‌های بزرگی که مدیران شرکت‌ها با آن روبرو هستند، تخصیص بهینه منابع مالی کمیاب و تصمیم‌گیری‌های مالی مناسب به منظور دست‌یابی به نرخ بازدهی به میزان بالاتر از هزینه سرمایه می‌باشد. بدین ترتیب، ایجاد ارزش افزوده اقتصادی نیز می‌تواند در بحث معیارهای ارزیابی عملکرد مالی شرکت‌ها دارای اهمیت باشد. برای بنگاه‌های اقتصادی مهم است که بدانند نسبت فروش و دارایی‌ها باید با چه نرخ‌ی افزایش پیدا کند تا با کمبود نقدینگی مواجه نگردند. بدین ترتیب، می‌توان نتیجه گرفت که به کارگیری استراتژی‌های صحیح مالی به منظور دستیابی به سلامت مالی مطلوب و در نهایت افزایش ثروت سهام‌داران، یکی از اهداف غایی بنگاه‌های اقتصادی و تجاری محسوب می‌گردد. عباسی و همکاران (۱۴۰۰) به ارزیابی محتوای اطلاعاتی الگوی رتبه‌بندی با استفاده از شاخص‌های سلامت مالی و هشدار سریع در بانک‌ها پرداختند. در این مسیر پس از معرفی الگوی پیشنهادی رتبه‌بندی شامل ۳۵ معیار

1. Hennessy & Whited

بر اساس نظر خبرگان و به شیوه تاپسیس، ارتباط میان الگوی رتبه‌بندی و شاخص‌های سلامت مالی و هشدار سریع با استفاده از اطلاعات ۱۵ بانک پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۴، با استفاده از رگرسیون بررسی شد. در این پژوهش شاخص‌های کمی شامل ابعاد مالی (نقدینگی، سودآوری، سرمایه و خطر دارایی‌ها)، ابعاد کیفی (پیچیدگی و رفتار بانک‌ها) و ابعاد محیطی (متغیرهای اقتصادی، پشتیبانی دولت و ویژگی‌های صنعت) بود. نتایج این پژوهش نشان داد که بین الگوی رتبه‌بندی و شاخص‌های سلامت مالی و هشدار سریع رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. قادری و همکاران (۱۴۰۰) به توسعه مفهوم سازه‌های حسابداری پایداری و سلامت مالی شرکت‌ها در بازار سرمایه ایران پرداختند. جامعه آماری این پژوهش، مدیران و کارشناسان مالی شرکت‌های مورد بررسی بوده و جهت گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه استاندارد استفاده شد. در ادامه پس از انجام آزمون‌های پایایی و روایی داده‌های نمونه، تحلیل‌های مربوط بر اساس رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری (حداقل مربعات جزئی) به کمک نرم‌افزار smart-pls صورت گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که سلامت مالی شرکت‌ها تحت تأثیر سازه‌های پایداری حسابداری (فعالیت‌های داوطلبانه حسابداری، شفافیت طرز فکر حسابداری و گزارشگری مسئولیت اجتماعی) قرار می‌گیرد. عاطفی‌فر و فتحی (۱۳۹۹) به بررسی اثربخشی شاخص‌های سلامت مالی به عنوان نمادهای بحران مالی بانکی با بکارگیری مدل‌های لاجیت چند متغیره (مطالعه موردی بانک‌های پذیرفته‌شده در بورس) پرداختند. این پژوهش از نوع تحقیقات همبستگی؛ روش‌شناسی پژوهش حاضر از نوع پس‌رویدادی بوده و برای جمع‌آوری داده‌ها ترکیبی از دو روش میدانی و کتابخانه‌ای استفاده شد. همچنین از بین بانک‌های پذیرفته‌شده در بورس تهران؛ تعداد ۹ بانک برای نمونه انتخاب شدند. مطابق با یافته‌های تحقیق، با توجه به انتخاب روش Enter برای ورود داده‌ها، بر اساس آماره sig؛ ضریب ۴ متغیر (LQ4، CA1، LQ1) معنی‌دار بودند. بر اساس، تنها ۴ نسبت مالی از بین نسبت‌های کامل معرفی شده در رتبه‌بندی صحیح بانک‌های مورد مطالعه بر اساس مقدار ترکیبی کامل مؤثر بودند. همچنین مطابق با تکنیک دلفی، کیفیت مدیریت با وزن نرمال ۰,۲۲۱، از بیشترین اولویت برخوردار بود، کیفیت دارایی با وزن ۰,۱۰۴، در اولویت دوم، نقدینگی با وزن ۰,۰۸۵، در اولویت سوم، کفایت سرمایه با وزن نرمال ۰,۰۷۵، در اولویت چهارم و سودآوری با وزن نرمال ۰,۰۷۰، در اولویت آخر قرار

گرفت. جمالزاده (۱۳۹۹) به بررسی عوامل موثر بر سلامت مالی بانک های کشاورزی از دیدگاه کارشناسان بانک شهرستان شیراز پرداخت. جامعه آماری مورد نظر، کلیه مدیران شعب، روسای شعب، و کارشناسان بانک کشاورزی در سطح شهرستان شیراز بود که با توجه به وسعت جامعه (N=270) از روش تمام شماری استفاده شد. ابزار اندازه گیری، پرسشنامه بوده و روایی محتوایی و شکلی پرسشنامه، با نظر کارشناسی متخصصان مربوطه تأیید گردید. همچنین جهت تعیین پایایی از آزمون مقدماتی استفاده شد و ضریب آلفای کرونباخ برای بخش های مختلف پرسشنامه محاسبه و در نهایت میزان آلفای کرونباخ ۰/۸۱ بدست آمد. نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه مشخص نمود سه متغیر عوامل آموزشی، اجتماعی و اقتصادی حدود ۷۱ درصد از تغییرات در متغیر وابسته را ایجاد می نمایند. باکری جعفر کلایی (۱۳۹۹) به بررسی مقاومت پذیری و سلامت مالی سازمان پرداخت. آنان بیان داشتند که مقاومت پذیری سازمانی به مفهوم توانایی سازمان در پشت سر گذاشتن مشکلاتها و بحرانها می باشد. روشن است که سازمان های یک کشور تعیین کننده سرنوشت اقتصاد آن کشور می باشند؛ زیرا این سازمانها هستند که با اشتغالزایی، تولید و عرضه کالاها و خدمات به گردش سرمایه در جامعه کمک می کنند. نتایج این تحقیق نشان داد که افزایش سلامت مالی سازمان در طی زمان منجر به افزایش مقاومت پذیری سازمان در برابر بحرانها می شود. قهرمانی و کریمزاده (۱۳۹۹) به شناسایی عوامل ارتقای سلامت مالی در چرخه انعقاد قراردادهای پیمانکاری دولتی (مطالعه موردی: ادارات دولتی جنوب استان آذربایجان غربی) پرداختند. در پژوهش حاضر، کارمندان ادارات جنوب استان آذربایجان غربی به عنوان جامعه آماری انتخاب و حجم نمونه ۳۰۲ نفر با استفاده از نمونه گیری خوشه ای انتخاب و مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون نشان داد که به ترتیب، اطلاع رسانی الکترونیکی، وضعیت اقتصادی کارکنان و عوامل انسانی، بیشترین تاثیر را در ارتقای سلامت مالی دارند و عوامل نظارت و ارزیابی مستمر، شرایط انعقاد قرارداد و مستندسازی فرآیند کار، بعد از عوامل مذکور قرار دارند. مرانجوری و همکاران (۱۳۹۹) به سنجش حسابداری سلامت و رابطه آن با ارزش شرکت با توجه به نقش تعدیل کنندگی حاکمیت شرکتی پرداختند. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر اجرا، توصیفی از نوع بوده و جامعه آماری پژوهش شامل کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۹-۱۳۹۵ بود.

در این پژوهش برای سنجش حسابداری سلامت از فن تحلیل محتوا و واحد اندازه‌گیری جمله استفاده شد که سنجش حسابداری سلامت نشان داد که از نظر موضوع، شرکت‌ها در بخش آموزش بیشترین و در بخش پیش‌گیری، کم‌ترین مقدار افشا را داشته‌اند. همچنین محرز گردید از نظر نحوه افشای حسابداری سلامت، بیشتر افشاها به صورت کیفی بوده و افشای پولی کم‌ترین مقدار را به خود اختصاص داده و از طرفی افشای حسابداری سلامت با ارزش شرکت رابطه مثبت و معنی‌داری داشته و حاکمیت شرکتی موجب شدت رابطه بین افشای حسابداری سلامت و ارزش شرکت می‌شود. سیدی و همکاران (۱۳۹۸) به ارزیابی شاخص‌های سلامت مالی بانک‌های تجاری از دیدگاه خبرگان بانکی پرداختند. به این منظور ۵۰۷ پرسشنامه در سال ۱۳۹۷ در بین خبرگان بانکی شامل بانک‌های تجاری کشور و همچنین خبرگان دانشگاهی توزیع و به منظور تحلیل آماری داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از نرم‌افزار آماری R و روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. یافته‌ها نشان داد از دیدگاه خبرگان بانکی و دانشگاهی، علاوه بر شاخص‌های کاملز شامل مؤلفه‌های کفایت سرمایه، کیفیت دارایی، سودآوری، نقدینگی، کیفیت مدیریت و حساسیت نسبت به ریسک بازار، شاخص‌های دیگری نظیر بانکداری اسلامی، حاکمیت شرکتی و الزامات قانونی بر سلامت مالی بانک‌ها تأثیرگذار هستند. همچنین نتایج نشان داد مؤلفه‌های سلامت مالی با یکدیگر ارتباط متقابل دارند. ملکیان کله‌بستی و محمدی (۱۳۹۸) به ارائه مدلی جهت سنجش سلامت مالی در بانکداری ایران با در نظر گرفتن شاخص‌های کاملز و حاکمیت شرکتی پرداختند. در این مسیر و در ابتدا؛ با استفاده از نظر خبرگان، عوامل موثر بر شاخص حاکمیت شرکتی (به عنوان عامل اثرگذار بر شاخص کاملز و سلامت بانکداری) شناسایی و در نهایت با استفاده از تحلیل سلسله‌مراتبی فازی؛ مجموع عوامل موثر بر شاخص کاملز و حاکمیت شرکتی به صورت همزمان رتبه‌بندی گردید. نتایج نشان داد که پنج عامل برتر در سلامت بانکداری به ترتیب شامل انتخاب مدیریت ارشد از طریق فرآیندهای کارمندیابی و ملحوظ نظر داشتن صلاحیت مورد نیاز برای پست مدیریت ارشد، وجود کمیته حسابرسی در بانک، نسبت کفایت سرمایه، تعیین راهبرد و خط‌مشی سلامت مالی بانک و ساختار سازمانی توسط هیات مدیره و نسبت تسهیلات غیرجاری/تسهیلات می‌باشد. عطائی سلامی (۱۳۹۷) به بررسی و ارائه مدل سنجش و ارزیابی سلامت مالی در شرایط محیطی ایران پرداخت. این پژوهش از نوع مطالعه کتابخانه‌ای و تحلیلی-

علی بوده و مبتنی بر تحلیل داده های تابلویی (پانل دیتا) بوده است. در این پژوهش اطلاعات مالی ۱۱۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۴ مورد بررسی قرار گرفت. در نهایت با توجه به تجزیه و تحلیل های صورت گرفته در ارتباط با تایید فرضیه سوم پژوهش؛ محققین به این نتیجه رسیدند که بین معیار اندازه گیری ریسک سیگما با سلامت مالی شرکت ها بر اساس سنجش مدل Z آلتمن ارتباط معنادار و مستقیمی وجود دارد. جهاندار لاشکی (۱۳۹۶) سنجش حسابداری سلامت و رابطه آن با ارزش شرکت در بورس اوراق بهادار تهران را مورد بررسی قرار داد. این پژوهش از داده های ثانویه استفاده کرده و اطلاعات لازم از گزارشات سالانه و صورت های مالی شرکت های مورد نظر استخراج شد. همچنین برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم افزار اقتصادسنجی Eviews و SPSS و از مدل رگرسیون خطی چندمتغیره برای آزمون فرضیه ها استفاده شد. در این مسیر شاخص حاکمیت شرکتی با استفاده از چک لیست اندازه گیری شد و برای سنجش حسابداری سلامت نیز ابتدا چک لیست افزایش حسابداری سلامت تدوین و سپس مورد استفاده قرار گرفته و ارزش شرکت نیز با نسبت کیوتوین اندازه گیری شد. نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که بین حسابداری سلامت و حاکمیت شرکتی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و با افزایش قدرت حاکمیت شرکتی میزان افزایش حسابداری سلامت نیز یافته و از طرفی بین افزایش حسابداری سلامت و ارزش شرکت نیز رابطه مثبت معناداری وجود داشت. شاهرخی (۱۳۹۶) به بررسی و تجزیه و تحلیل عوامل موثر در سلامت مالی شرکت ها با رویکرد fcm پرداخت. وی دریافت امروزه سلامت مالی یکی از مولفه های اساسی در شرکت های مالی است. در واقع، شرکت های دارای سلامت مالی پرداختی های به موقعی دارند و دارای توانایی مدیریت دارایی هستند. از طرفی می توان سلامت مالی را معیاری برای سنجش ورشکستگی یا عدم ورشکستگی یا به تعبیری دیگر، موفقیت یا عدم موفقیت شرکت ها دانست. امروزه، ۵۷٪ کشورها -۱۳۸ میلیون نفر- دارای عدم سلامت مالی هستند. این امر در زندگی افراد موثر است. در حوزه سلامت مالی مشتری، با اندازه گیری سلامت مالی می توان به این امر پی برد که کدام محصولات مشتری را فراهم می آورد و کدام نه. بنابراین، بهبود سلامت مالی منجر به بهبود درآمد مالی می شود.

پیشینه خارجی

نیکولاس و داریو^۱ (۲۰۲۲) به بررسی کمبود سلامت مالی در دوره‌های مختلف حیات شرکت‌ها پرداختند. آنان دریافتند شیب بین درآمد و سلامت مالی به‌خوبی مشخص شده است: هر چه درآمد کمتر باشد، سلامت مالی ضعیف‌تر است. با این حال، درآمد کم (داشتن منابع اقتصادی کم) ممکن است برای مشخص کردن آسیب‌پذیری اقتصادی کافی نباشد، و کمبود مالی (درک داشتن منابع اقتصادی ناکافی) ممکن است سلامت مالی را بیشتر کاهش دهد. بر اساس نتایج و در ابتدا، تجزیه و تحلیل داده‌های ملی (بیش از ۲۷۵۰۰۰ شرکت‌کننده از بیش از ۲۰۰ سال کشور) نشان داد که کمبود مالی با دوبرابر احتمال ابتلا به کاهش سلامتی مالی مرتبط است. این ارتباط در ۹۰ درصد از مشاهدات مالی مشاهده شد. دوم، تجزیه و تحلیل داده‌های طولی (بیش از ۲۰۰۰۰ شرکت‌کننده در طول ۲۰ سال ارزیابی) نشان داد که مواجهه با کمبود مالی در طول زندگی باعث کاهش سلامت مالی می‌شود. استفان و نورهیم^۲ (۲۰۲۲) به برآورد و مقایسه پیامدهای حفاظت از ریسک و سلامتی مالی در ارزیابی‌های اقتصادی پرداختند. تحقیق حاضر از لحاظ روش تحقیق توصیفی و از لحاظ هدف از نوع کاربردی است. داده‌های گردآوری شده از طریق پرسش‌نامه، وارد سیستم نرم‌افزار spss25 گردید. برای تحلیل استنباطی متغیرها از به‌منظور تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها از آزمون‌های مختلف آماری شامل آزمون کلموگروف اسمیرنوف و رگرسیون استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد، عوامل سلامت مالی (اقتصادی، فردی، اجتماعی و سیاسی) بر عملکرد مالی تأثیر دارد. آوری و همکاران^۳ (۲۰۲۲) به بررسی مزایای بالقوه سلامت مالی و توزیعی افزایش مالیات بر تنباکو در اتیوپی: یافته‌های یک مطالعه مدل‌سازی پرداختند. آنان دریافتند بررسی سلامت مالی یکی از مسائل روز بنگاه‌های اقتصادی است. تعیین سلامت مالی نیازمند آنالیز سیستماتیک در مورد اطلاعات مالی موجود است. سلامت مالی به مفهوم توان سودآوری و تداوم فعالیت واحد اقتصادی برای کلیه سهام‌داران و ذی‌نفعان از اهمیت بالایی برخوردار بوده و موضوعی است که به بحث تداوم فعالیت، ورشکستگی، درماندگی مالی و ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری (مربوط بودن و قابل اتکا بودن) در ارتباط است؛ لذا باید در

1. Nicolas & Dario
2. Stéphane & Norheim
3. Averi et al

حوزه های عملیاتی، بازاریابی، مالی، حسابداری دست به ارزیابی عملکرد زد. هنیواتی و همکاران^۱ (۲۰۲۱) به بررسی سلامت مالی بانک ها پرداختند. آنان دریافتند دلایل کاهش سلامت مالی بانک ها و مؤسسات مالی عبارت اند از: الف) ضعف سیستم مدیریت ریسک، ب) عدم وجود دستگاه نظارتی کارآمد، پ) فقدان نظام های تنبیهی متناسب و ج) فقدان فناوری اطلاعات پیشرفته در سیستم بانکی. از طرفی چهار راهکار برای افزایش سلامت مالی بانک ها نیز عبارت اند از الف) ایجاد رویکرد مبتنی بر ریسک در سیستم بانکی، ب) مبارزه جدی با پول شویی، ج) تجدید ساختار سیستم نظارتی بخش مالی کشور و د) توسعه فناوری در بانک ها. نیرانجان و همکاران^۲ (۲۰۲۱) به بررسی عوامل محتمل مؤثر بر سلامت مالی در شرکت های هلدینگ با رویکرد سود تقسیمی پرداختند. آنان با استفاده از نمونه بزرگی از شرکت های هلدینگ بانکی ایالات متحده از سال ۱۹۸۶ تا ۲۰۲۰، نشان دادند که رابطه مثبتی بین سود سهام بانک ها با یک چهارم تأخیر و سلامت مالی آنها در سه ماهه جاری وجود دارد. همچنین محققین دریافتند که این رابطه مثبت برای بانک هایی با کفایت سرمایه پایین تر و در طول بحران مالی ۲۰۰۷-۲۰۰۹ مشهودتر است که نشان می دهد برای بانک هایی با این ویژگی ها ضروری تر است که از سود سهام برای انتقال اطلاعات مربوط به سلامت مالی خود استفاده کنند. تحلیل های اضافی نیز نشان داد که کل پرداخت ها نیز به طور مثبت با سلامت مالی بانک مرتبط است و رابطه مثبت بین سود سهام و سلامت مالی در مورد بانک های خصوصی نیز صدق می کند، اما این میزان برای آنها ضعیف تر از بانک های دولتی است. یافته های کلی تکمیل کننده فرضیه کاهش ریسک در سیاست های مالی شرکت و پرداخت بانکی است.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ رویکرد پژوهشی، پژوهشی آمیخته از نوع اکتشافی در بخش کیفی و در بخش کمی؛ یک پژوهش توصیفی-علی است. در پژوهش حاضر، گردآوری اطلاعات در چند گام صورت می گیرد.

1. Heniwati et al
2. Niranjan et al

طراحی مدل مفهومی عوامل مؤثر بر سلامت مالی در چرخه حیات شرکت‌ها با استفاده از رویکرد داده‌بنیاد

در گام اول و به منظور بررسی روایی پرسش‌نامه‌ها از روش مصاحبه عمیق نیمه‌ساختاریافته با نخبگان حرفه استفاده خواهد شد. باید توجه داشت که در مصاحبه نیمه‌ساختاریافته؛ اگر چه محقق از قبل موضوعات و عناوینی را که برای پوشش دادن به اطلاعات لازم هستند تهیه کردند؛ ولی همه سؤالات از قبل تهیه نشده‌اند و جریان مصاحبه تا حد زیادی متکی بر سؤال‌هایی است که خودبه‌خود در تعامل مصاحبه‌گر و مصاحبه‌شونده پیش می‌آیند و پس از مصاحبه، سؤالات نهایی طراحی و تکمیل خواهند شد. تمامی مصاحبه‌ها پس از هماهنگی لازم با شرکت‌کنندگان واجد شرایط، در محلی که مورد نظر آن‌ها خواهد بود و با تعیین وقت قبلی در محیطی دلخواه آنان انجام خواهد شد. در ابتدا و قبل از شروع مصاحبه، پژوهشگر به شفاف‌سازی در خصوص فواید انجام این تحقیق خواهد پرداخت. سپس محقق با توجه به اهداف تعیین شده پژوهش، انواع متعددی از سؤالات ممکن را بر اساس راهنمای مصاحبه مطرح خواهد نمود.

پس از بررسی عوامل محتمل مؤثر بر احتمال سلامت مالی از جنبه‌های مختلف، و تعیین ارتباط بین مقوله‌ها در سطوح مختلف و مسیریابی شرطی، مرحله کدگذاری محوری به پایان رسیده تا در گام نهایی تحلیل، کدگذاری گزینشی و خلق نظریه و مدل نهایی انجام شود. نتیجه کدگذاری‌ها در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. نتیجه کدگذاری‌ها در قالب شناسایی عوامل علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر

نوع مقوله	مقوله	شرح	مرحله تأثیرگذاری
علی	حاکمیت شرکتی	چرخش شرکای مؤسسه حسابرسی	پیدایش
		اظهار نظر حسابرسی	پیدایش
		وجود تعدیلات سنواتی	پیدایش
		واحد حسابرسی داخلی	پیدایش
زمینه‌ای	محتوای اطلاعاتی سود	هموارسازی سود	پیدایش
		مدیریت سود	پیدایش
		پایداری سود	پیدایش
		کیفیت سود	پیدایش
		شفافیت سود	پیدایش
ویژگی‌های هیئت‌مدیره	استفاده از افراد غیرموظف	استفاده از اعضای دارای دانش مالی	رشد
		استفاده از اعضای دارای دانش مالی	رشد

جدول ۱. نتیجه کدگذاری ها در قالب شناسایی عوامل علی، زمینه ای و مداخله گر

نوع مقوله	مقوله	شرح	مرحله تأثیرگذاری
		تفکیک نقش مدیرعامل از نقش ریاست هیئت مدیره	رشد
		عدم ثبات بیش از حد مدیرعامل	رشد
مداخله گر	ریسک های شرکتی	ریسک گزارشگری	بلوغ
		ریسک عملیاتی	بلوغ
		ریسک استراتژی	بلوغ
مداخله گر	افشای اطلاعات	عدم تقارن اطلاعاتی	افول
		هزینه سرمایه پایین	افول
		افشای اطلاعات غیرمالی	افول
		نقدشوندگی سهام	افول

پس از شناسایی عوامل، می توان فرضیه های پژوهش را به شرح زیر تدوین نمود.

فرضیه اصلی اول و دوم بر اساس عوامل تأثیرگذار بر سلامت مالی در مرحله پیدایش است.

فرضیه اصلی اول: حاکمیت شرکتی بر سلامت مالی تأثیر دارد.

فرضیه فرعی ۱: چرخش شرکای موسسه حسابرسی بر سلامت مالی تأثیر دارد.

فرضیه فرعی ۲: اظهار نظر حسابرسی بر سلامت مالی تأثیر دارد.

فرضیه فرعی ۳: وجود تعدیلات سنواتی بر سلامت مالی تأثیر دارد.

فرضیه فرعی ۴: واحد حسابرسی داخلی بر سلامت مالی تأثیر دارد.

فرضیه اصلی دوم: محتوای اطلاعاتی سود بر سلامت مالی تأثیر دارد.

فرضیه فرعی ۵: هموارسازی سود بر سلامت مالی تأثیر دارد.

فرضیه فرعی ۶: مدیریت سود بر سلامت مالی تأثیر دارد.

فرضیه فرعی ۷: پایداری سود بر سلامت مالی تأثیر دارد.

فرضیه فرعی ۸: کیفیت سود بر سلامت مالی تأثیر دارد.

فرضیه فرعی ۹: شفافیت سود بر سلامت مالی تأثیر دارد.

فرضیه اصلی سوم بر اساس عوامل تأثیرگذار بر سلامت مالی در مرحله رشد است.

فرضیه اصلی سوم: ویژگی های هیئت مدیره بر سلامت مالی تأثیر دارد.

فرضیه فرعی ۱۰: استفاده از افراد غیر موظف بر سلامت مالی تأثیر دارد.
فرضیه فرعی ۱۱: استفاده از اعضای دارای دانش مالی بر سلامت مالی تأثیر دارد.
فرضیه فرعی ۱۲: تفکیک نقش مدیرعامل از نقش ریاست هیأت مدیره بر سلامت مالی تأثیر دارد.

فرضیه فرعی ۱۳: عدم ثبات بیش از حد مدیرعامل بر سلامت مالی تأثیر دارد.
فرضیه اصلی چهارم بر اساس عوامل تأثیرگذار بر سلامت مالی در مرحله بلوغ است.
فرضیه اصلی چهارم: ریسک‌های شرکتی بر سلامت مالی تأثیر دارد.
فرضیه فرعی ۱۴: ریسک گزارشگری بر سلامت مالی تأثیر دارد.
فرضیه فرعی ۱۵: ریسک عملیاتی بر سلامت مالی تأثیر دارد.
فرضیه فرعی ۱۶: ریسک استراتژی بر سلامت مالی تأثیر دارد.
فرضیه اصلی پنجم بر اساس عوامل تأثیرگذار بر سلامت مالی در مرحله افول است.
فرضیه اصلی پنجم: افشای اطلاعات بر سلامت مالی تأثیر دارد.
فرضیه فرعی ۱۷: عدم تقارن اطلاعاتی بر سلامت مالی تأثیر دارد.
فرضیه فرعی ۱۸: هزینه سرمایه پایین بر سلامت مالی تأثیر دارد.
فرضیه فرعی ۱۹: افشای اطلاعات غیر مالی بر سلامت مالی تأثیر دارد.
فرضیه فرعی ۲۰: نقدشوندگی سهام بر سلامت مالی تأثیر دارد.

جامعه مورد مطالعه در بخش مصاحبه در این پژوهش؛ شامل خبرگان مرتبط با موضوع پژوهش است که دارای حرفه مرتبط با حسابداری و مدیریت مالی هستند. نمونه‌گیری این مطالعه بر اساس روند تحقیقات کیفی یا به صورت نمونه‌گیری هدفمند آغاز شده و با نمونه‌گیری نظری ادامه خواهد یافت. به این ترتیب ابتدا به طور هدفمند به سراغ افرادی خواهیم رفت که در رابطه با موضوع پژوهش فعلی؛ غنی از اطلاعات مرتبط با سلامت مالی بوده و بتوانند در فهم مسئله پژوهش و پدیده محوری مؤثر باشند؛ سپس، نمونه‌گیری تا سرحد نیل به اشباع نظری (یعنی زمانی که نمونه بعدی هیچ چیز تازه‌ای به مقوله‌های پدیدار شده و نظریه در حال ظهور نمی‌افزود)، ادامه خواهد یافت. در این پژوهش بعد از مراجعه به مشارکت‌کننده ۱۴ تا حدودی اشباع نظری برای محقق محرز خواهد گردید اما جهت دستیابی به اطمینان بیشتر و تکمیل حفره‌های مفهومی الگوی تدوین شده؛ مراجعه

به ۷ تن دیگر از نخبگان در دستور کار قرار خواهد گرفت و در نهایت تعداد کل مشارکت کنندگان به ۲۱ نفر رسید. در بخش کمی؛ جامعه آماری در پژوهش حاضر، سطوح مختلف مدیران شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران هستند. در پژوهش حاضر از روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای با استفاده از فرمول کوکران استفاده خواهد شد. فرمول کوکران یک روش تعیین حجم نمونه در روش تحقیق است. این روش توسط ویلیام کوکران William Cochran به سال ۱۹۳۱ ارائه شد. با استفاده از این فرمول کوکران می توان حداقل حجم نمونه لازم برای یک جامعه آماری را برآورد کرد.
حجم نمونه در این روش با فرمول زیر محاسبه می شود:

$$n = \frac{\frac{z^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{z^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$

در این فرمول:

N حجم جامعه است. آماره p درصد توزیع صفت در جامعه یعنی نسبت افرادی است که دارای صفت مورد مطالعه هستند. آماره q نیز درصد افرادی است که فاقد صفت مورد مطالعه هستند. مقدار d نیز تفاضل نسبت واقعی صفت در جامعه با میزان تخمین پژوهشگر برای وجود آن صفت در جامعه است. دقت نمونه گیری به این عامل بستگی دارد و اگر بخواهید نمونه گیری دارای بیشترین دقت باشد از حداکثر مقدار d برابر ۰/۵ استفاده شود.
بر اساس نمونه گیری فوق، تعداد جامعه آماری ۴۲۲ نفر و تعداد نمونه آماری ۲۰۱ نفر تعیین شد.

یافته های پژوهش

اطلاعات فراوانی متغیرهای جمعیت شناختی

اطلاعات فراوانی متغیرهای جمعیت شناختی در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲. اطلاعات فراوانی متغیرهای جمعیت شناختی

جنسیت

شرح	تعداد	درصد
مرد	۱۵۳	٪۷۶
زن	۴۸	٪۲۴
تعداد کل	۲۰۱	٪۱۰۰
تحصیلات		
شرح	تعداد	درصد
کارشناسی	۶۰	٪۳۰
کارشناسی ارشد	۱۰۳	٪۵۱
دکتری	۳۸	٪۱۹
تعداد کل	۲۰۱	٪۱۰۰
تجربه کاری		
شرح	تعداد	درصد
کمتر از ۶ سال	۳۲	٪۱۶
۶ تا ۱۰ سال	۷۵	٪۳۵
۱۱ تا ۱۵ سال	۶۴	٪۳۲
بالای ۱۵ سال	۳۰	٪۱۷
تعداد کل	۲۰۱	٪۱۰۰

نرخ بازگشت پرسش‌نامه

نرخ بازگشت پرسش‌نامه بر اساس اطلاعات جدول ۳؛ ۱۰۰ درصد پرسشنامه‌های توزیعی، پاسخ داده شده‌اند.

جدول ۳. اطلاعات نرخ بازگشت پرسش‌نامه

نرخ بازگشت پرسش‌نامه	تعداد پرسش‌نامه‌های پاسخ داده شده	تعداد کل پرسش‌نامه‌ها
٪۱۰۰	۲۰۱	۲۰۱

پس از گردآوری اطلاعات حاصل از مطالعه پرسش‌نامه‌های توزیعی، داده‌های حاصل با تحلیل عاملی و روش تحلیل مسیر و با استفاده از نرم‌افزار Excel و SmartPLS مورد تحلیل قرار گرفتند.

نتایج بررسی روایی و پایایی پرسش نامه ها

نتایج بررسی روایی و پایایی پرسش نامه ها در جدول ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴. نتایج بررسی روایی و پایایی پرسشنامه ها

روایی	پایایی		متغیر	مراحل چرخه عمر
	پایایی ترکیبی	ضریب آلفای کرونباخ		
۰/۷۷۷	۰/۸۶۵	۰/۷۸۵	سلامت مالی	----
۰/۶۱۲	۰/۷۲۰	۰/۸۵۶	حاکمیت شرکتی	پیدایش
۰/۶۰۳	۰/۷۱۹	۰/۸۰۲	محتوای اطلاعاتی سود	پیدایش
۰/۵۵۹	۰/۸۰۲	۰/۸۶۴	ویژگی های هیئت مدیره	رشد
۰/۵۱۲	۰/۸۶۶	۰/۸۳۳	ریسک های شرکتی	بلوغ
۰/۵۹۳	۰/۸۱۳	۰/۸۰۲	افشای اطلاعات	افول

بر اساس نتایج حاصله، چون ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی بیشتر از مقدار استاندارد ۰/۷ و مقدار روایی همگرا، بیشتر از مقدار استاندارد ۰/۵ است، پایایی و روایی پرسش نامه های توزیعی تأیید می گردد.

آزمون فرضیه های اول تا چهارم

بررسی فرضیه های اول تا چهارم پژوهش در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵. نتایج بررسی فرضیه های اول تا چهارم پژوهش

متغیر	ضریب مسیر (β)	اعداد معناداری t	ضریب تعیین (R ²)
چرخش شرکای مؤسسه حسابرسی	۰/۳۲۱	۰/۵۷۴	٪۱۰
اظهار نظر حسابرسی	۰/۵۵۹	۷/۵۹۷	٪۶۹
وجود تعدیلات سنواتی	-۰/۱۵۷	-۰/۱۱۴	٪۱۱
واحد حسابرسی داخلی	۰/۴۱۷	۶/۱۶۱	٪۷۴

نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه ها به تفکیک مسیرهای موجود، به شرح زیر تبیین می گردد. در آزمون فرضیه اول، ضریب مسیر متغیر چرخش شرکای مؤسسه حسابرسی برابر ۰/۳۲۱ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۰/۳۲۱ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن کمتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶ است؛ دال بر این مطلب دارد که چرخش شرکای مؤسسه حسابرسی

طراحی مدل مفهومی عوامل مؤثر بر سلامت مالی در چرخه حیات شرکت‌ها با استفاده از رویکرد داده‌بنیاد

بر سلامت مالی تأثیر معناداری نداشته و حکایت از رد فرضیه اول دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ۱۰٪ تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات چرخش شرکای موسسه حسابرسی توضیح داده می‌شود.

در آزمون فرضیه دوم، ضریب مسیر متغیر اظهارنظر حسابرسی برابر ۰/۵۵۹ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۷/۵۹۷ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن بیشتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶ است؛ دال بر این مطلب دارد که اظهارنظر حسابرسی بر سلامت مالی تأثیر مثبت و معناداری داشته و حکایت از تأیید فرضیه دوم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ۶۹٪ تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات اظهارنظر حسابرسی توضیح داده می‌شود.

در آزمون فرضیه سوم، ضریب مسیر متغیر وجود تعدیلات سنواتی برابر ۰/۱۵۷- و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۰/۱۱۴- بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن بیشتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶- است؛ دال بر این مطلب دارد که وجود تعدیلات سنواتی بر سلامت مالی تأثیر معناداری نداشته و حکایت از رد فرضیه سوم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ۱۱٪ تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات تعدیلات سنواتی توضیح داده می‌شود.

در آزمون فرضیه چهارم، ضریب مسیر متغیر واحد حسابرسی داخلی برابر ۰/۴۱۷ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۶/۱۶۱ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن بیشتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶ است؛ دال بر این مطلب دارد که واحد حسابرسی داخلی بر سلامت مالی تأثیر مثبت و معناداری داشته و حکایت از تأیید فرضیه چهارم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ۷۴٪ تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات واحد حسابرسی داخلی توضیح داده می‌شود.

آزمون فرضیه‌های پنجم تا نهم

نتایج بررسی فرضیه‌های پنجم تا نهم پژوهش در جدول ۶ نشان داده شده است.

جدول ۶. نتایج بررسی پنجم تا نهم پژوهش

متغیر	ضریب مسیر (β)	اعداد معناداری t	ضریب تعیین (R^2)
هموارسازی سود	-۰/۴۱۵	-۲/۴۴۴	٪۶۹
مدیریت سود	-۰/۲۴۷	-۴/۰۰۲	٪۶۰
پایداری سود	۰/۲۴۵	۳/۷۲۸	٪۷۲
کیفیت سود	۰/۳۱۱	۱/۲۱۱	٪۱۴
شفافیت سود	۰/۴۹۷	۱/۱۱۸	٪۴

نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه‌ها به تفکیک مسیرهای موجود، به شرح زیر تبیین می‌گردد. در آزمون فرضیه پنجم، ضریب مسیر متغیر هموارسازی سود برابر ۰/۴۱۵- و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۲/۴۴۴- بوده و چون علامت آماره مذکور، منفی بوده مقدار آن بیشتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶- است؛ دال بر این مطلب دارد هموارسازی سود بر سلامت مالی تأثیر منفی و معناداری داشته و حکایت از تأیید فرضیه پنجم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ٪۶۹ تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات هموارسازی سود توضیح داده می‌شود.

در آزمون فرضیه ششم، ضریب مسیر متغیر مدیریت سود برابر ۰/۲۴۷- و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۴/۰۰۲- بوده و چون علامت آماره مذکور، منفی بوده مقدار آن بیشتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶- است؛ دال بر این مطلب دارد که مدیریت سود بر سلامت مالی تأثیر منفی و معناداری داشته و حکایت از تأیید فرضیه ششم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ٪۶۰ تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات مدیریت سود توضیح داده می‌شود.

در آزمون فرضیه هفتم، ضریب مسیر متغیر پایداری سود برابر ۰/۲۴۵ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۳/۷۲۸ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن بیشتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶ است؛ دال بر این مطلب دارد که پایداری سود بر سلامت مالی تأثیر مثبت و معناداری داشته و حکایت از تأیید فرضیه هفتم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ٪۷۲ تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات تعدیلات سنواتی توضیح داده می‌شود.

در آزمون فرضیه هشتم، ضریب مسیر متغیر کیفیت سود برابر ۰/۳۱۱ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۱/۲۱۱ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن کمتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶ است؛ دال بر این مطلب دارد که کیفیت سود بر سلامت مالی تأثیر معناداری نداشته

و حکایت از رد فرضیه هشتم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ۱۴٪ تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات کیفیت سود توضیح داده می‌شود.

در آزمون فرضیه نهم، ضریب مسیر متغیر شفافیت سود برابر ۰/۴۹۷ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۱/۱۱۸ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن کمتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶ است؛ دال بر این مطلب دارد که شفافیت سود بر سلامت مالی تأثیر معناداری نداشته و حکایت از رد فرضیه نهم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ۴٪ تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات شفافیت سود توضیح داده می‌شود.

آزمون فرضیه‌های دهم تا سیزدهم

نتایج بررسی فرضیه‌های پنجم تا نهم پژوهش در جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۷. نتایج بررسی دهم تا سیزدهم پژوهش

متغیر	ضریب مسیر (β)	اعداد معناداری t	ضریب تعیین (R^2)
استفاده از افراد غیرموظف	۰/۴۱۸	۲/۵۸۱	٪۴۹
استفاده از اعضای دارای دانش مالی	۰/۴۴۴	۴/۷۹۹	٪۵۲
تفکیک نقش مدیرعامل از نقش ریاست هیئت‌مدیره	۰/۵۱۱	۴/۹۳۸	٪۵۷
عدم ثبات بیش از حد مدیرعامل	۰/۴۹۹	۵/۶۴۸	٪۸۰

نتایج به‌دست آمده از آزمون فرضیه‌ها به تفکیک مسیرهای موجود، به شرح زیر تبیین می‌گردد. در آزمون فرضیه دهم، ضریب مسیر متغیر استفاده از افراد غیرموظف برابر ۰/۴۱۸ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۲/۵۸۱ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن بیشتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶ است؛ دال بر این مطلب دارد که استفاده از افراد غیرموظف بر سلامت مالی تأثیر مثبت و معناداری داشته و حکایت از تأیید فرضیه دهم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ۴۹٪ تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات استفاده از افراد غیرموظف توضیح داده می‌شود. در آزمون فرضیه یازدهم، ضریب مسیر متغیر استفاده از اعضای دارای دانش مالی برابر ۰/۴۴۴ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۴/۷۹۹ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن

بیشتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶ است؛ دال بر این مطلب دارد که استفاده از اعضای دارای دانش مالی بر سلامت مالی تأثیر مثبت و معناداری داشته و حکایت از تأیید فرضیه یازدهم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ۵۲٪ تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات استفاده از اعضای دارای دانش مالی توضیح داده می شود.

در آزمون فرضیه دوازدهم، ضریب مسیر متغیر تفکیک نقش مدیرعامل از نقش ریاست هیئت مدیره برابر ۰/۵۱۱ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۴/۹۳۸ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن بیشتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶ است؛ دال بر این مطلب دارد که تفکیک نقش مدیرعامل از نقش ریاست هیأت مدیره بر سلامت مالی تأثیر مثبت و معناداری داشته و حکایت از تأیید فرضیه دوازدهم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ۵۷٪ تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات تفکیک نقش مدیرعامل از نقش ریاست هیأت مدیره توضیح داده می شود.

در آزمون فرضیه سیزدهم، ضریب مسیر متغیر عدم ثبات بیش از حد مدیرعامل برابر ۰/۴۹۹ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۵/۶۴۸ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن بیشتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶ است؛ دال بر این مطلب دارد که عدم ثبات بیش از حد مدیرعامل بر سلامت مالی تأثیر مثبت و معناداری داشته و حکایت از تأیید فرضیه سیزدهم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ۸۰٪ تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات عدم ثبات بیش از حد مدیرعامل توضیح داده می شود.

آزمون فرضیه های چهاردهم تا شانزدهم

نتایج بررسی فرضیه های چهاردهم تا شانزدهم پژوهش در جدول ۸ نشان داده شده است.

جدول ۸. نتایج بررسی چهاردهم تا شانزدهم پژوهش

متغیر	ضریب مسیر (β)	اعداد معناداری t	ضریب تعیین (R^2)
ریسک گزارشگری	-۰/۳۹۲	-۱/۰۰۱	٪۱۱
ریسک عملیاتی	-۰/۳۴۰	-۵/۴۱۸	٪۴۴
ریسک استراتژی	-۰/۲۱۹	-۰/۵۹۹	٪۱۱

نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه ها به تفکیک مسیرهای موجود، به شرح زیر تبیین می گردد.

در آزمون فرضیه چهاردهم، ضریب مسیر متغیر ریسک گزارشگری برابر $0/392-$ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر $1/001-$ بوده و چون علامت آماره مذکور، منفی بوده مقدار آن کمتر از مقدار استاندارد $1/96-$ است؛ دال بر این مطلب دارد ریسک گزارشگری بر سلامت مالی تأثیر معناداری نداشته و حکایت از رد فرضیه چهاردهم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود 11% تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات ریسک گزارشگری توضیح داده می‌شود.

در آزمون فرضیه پانزدهم، ضریب مسیر متغیر ریسک عملیاتی برابر $0/340-$ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر $5/418-$ بوده و چون علامت آماره مذکور، منفی بوده مقدار آن بیشتر از مقدار استاندارد $1/96-$ است؛ دال بر این مطلب دارد که ریسک عملیاتی بر سلامت مالی تأثیر منفی و معناداری داشته و حکایت از تأیید فرضیه پانزدهم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود 44% تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات ریسک عملیاتی توضیح داده می‌شود.

در آزمون فرضیه شانزدهم، ضریب مسیر متغیر ریسک استراتژی برابر $0/219-$ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر $0/599-$ بوده و چون علامت آماره مذکور، منفی بوده مقدار آن کمتر از مقدار استاندارد $1/96-$ است؛ دال بر این مطلب دارد ریسک استراتژی بر سلامت مالی تأثیر معناداری نداشته و حکایت از رد فرضیه شانزدهم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود 11% تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات ریسک استراتژی توضیح داده می‌شود.

آزمون فرضیه‌های هفدهم تا بیستم

نتایج بررسی فرضیه‌های چهاردهم تا شانزدهم پژوهش در جدول ۹ نشان داده شده است.

جدول ۹. نتایج بررسی فرضیه‌های هفدهم تا بیستم پژوهش

متغیر	ضریب مسیر (β)	اعداد معناداری t	ضریب تعیین (R^2)
عدم تقارن اطلاعاتی	$0/301-$	$4/479-$	55%
هزینه سرمایه پایین	$0/294$	$1/140$	12%
افشای اطلاعات غیرمالی	$0/518$	$4/799$	68%
نقدشوندگی سهام	$0/214$	$0/926$	17%

نتایج به‌دست آمده از آزمون فرضیه‌ها به تفکیک مسیرهای موجود، به شرح زیر تبیین می‌گردد.

در آزمون فرضیه هفدهم، ضریب مسیر متغیر عدم تقارن اطلاعاتی برابر $0/301-$ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر $4/479-$ بوده و چون علامت آماره مذکور، منفی بوده مقدار آن کمتر از مقدار استاندارد $1/96-$ است؛ دال بر این مطلب دارد عدم تقارن اطلاعاتی بر سلامت مالی تأثیر منفی و معناداری داشته و حکایت از تأیید فرضیه هفدهم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود 55% تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات عدم تقارن اطلاعاتی توضیح داده می شود.

در آزمون فرضیه هجدهم، ضریب مسیر متغیر هزینه سرمایه پایین برابر $0/294+$ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر $1/140+$ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن کمتر از مقدار استاندارد $1/96+$ است؛ دال بر این مطلب دارد که هزینه سرمایه پایین بر سلامت مالی تأثیر معناداری نداشته و حکایت از رد فرضیه هجدهم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود 12% تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات هزینه سرمایه پایین توضیح داده می شود.

در آزمون فرضیه نوزدهم، ضریب مسیر متغیر افشای اطلاعات غیرمالی برابر $0/518+$ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر $4/799+$ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن بیشتر از مقدار استاندارد $1/96+$ است؛ دال بر این مطلب دارد افشای اطلاعات غیرمالی بر سلامت مالی تأثیر مثبت و معناداری داشته و حکایت از تأیید فرضیه نوزدهم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود 68% تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات افشای اطلاعات غیرمالی توضیح داده می شود.

در آزمون فرضیه بیستم، ضریب مسیر متغیر نقدشوندگی سهام برابر $0/214+$ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر $0/926+$ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن کمتر از مقدار استاندارد $1/96+$ است؛ دال بر این مطلب دارد که نقدشوندگی سهام بر سلامت مالی تأثیر معناداری نداشته و حکایت از رد فرضیه بیستم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود 17% تغییرات سلامت مالی توسط تغییرات نقدشوندگی سهام توضیح داده می شود.

معادلات ساختاری نیرومند و باز نمونه گیری

در نتایج به دست آمده از معادلات ساختاری، بعضی از فرضیه های پژوهش مورد تأیید واقع نشدند و همچنین در بررسی روایی با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی، بعضی از سؤالات در فرایند برآورد متغیرهای پنهان حذف شده اند. از این رو، برای اطمینان از دقت نتایج، از روش

حداکثر درست‌نمایی نیرومند با باز نمونه‌گیری در آزمون‌ها استفاده می‌نماییم. برای برازش، از روش پس‌رو استفاده شده است. برای کنترل اثر شرایط محیطی بر روابط بین متغیرهای پنهان سطح سوم (متغیرهای مربوط به فرضیات تحقیق) متغیرهای جنسیت، عضویت در جامعه حسابداران رسمی، سمت، تجربه کاری، تحصیلات و عضویت در جامعه حسابداران رسمی، به صورت متغیرهای مصنوعی، به معادلات سطح سوم شده‌اند. تعریف متغیرهای مصنوعی در جدول ۱۰ آمده است.

جدول ۱۰. تعاریف متغیرهای مصنوعی

متغیر	متغیر مصنوعی	تعریف	متغیر	متغیر مصنوعی	تعریف
جنسیت	GEN	مرد ۰ زن ۱	تجربه کاری	EXP1	کمتر از ۶ سال
عضویت جامعه حسابداران رسمی	MEM	عضو شاغل ۱ غیر عضو ۰		EXP2	بین ۶ تا ۱۱ سال
تحصیلات	EDU1	کارشناسی		EXP3	بین ۱۱ تا ۱۵ سال
	EDU2	کارشناسی ارشد		EXP4	بالای ۱۵ سال
	EDU3	دکتری			

جدول ۱۱ مقدار آماره آزمون حاصل از باز نمونه‌گیری به روش bootstrap و مقدار احتمال متناظر با آن را برای هر یک از گویه‌ها در سطح اول و هر یک از متغیرهای پنهان در سطح دوم و سوم را نشان می‌دهند. همانطور که مشاهده می‌شود، پس از حذف متغیرهای غیر معنی‌دار، بقیه گویه‌ها بار معنی‌داری در ساخت متغیرهای پنهان سطح اول دارند. همچنین، همانطور که در جداول بعدی مشاهده می‌شود، تمام متغیرهای پنهان سطح اول بار معنی‌داری در ساخت متغیرهای پنهان سطح دوم دارند. بر اساس نتایج ارائه شده در جدول بعد؛ از بین مسیری‌هایی که در فرضیات پژوهش (برای تبیین ارتباط بین متغیرهای تحقیق) آمده‌اند، تنها اثر کدام متغیر... بر متغیر وابسته معنی‌دار نیست. نتایج برازش مدل معادلات ساختاری سه سطحی با برآورد حداکثر درست‌نمایی نیرومند و یا باز نمونه‌گیری در جدول ۱۱ نشان داده شده است.

جدول ۱۱. نتایج برازش مدل معادلات ساختاری سه سطحی با برآورد حداکثر درست‌نمایی نیرومند و یا بازنمونه‌گیری در آزمون‌ها (سطح سوم برای متغیر وابسته سلامت مالی)

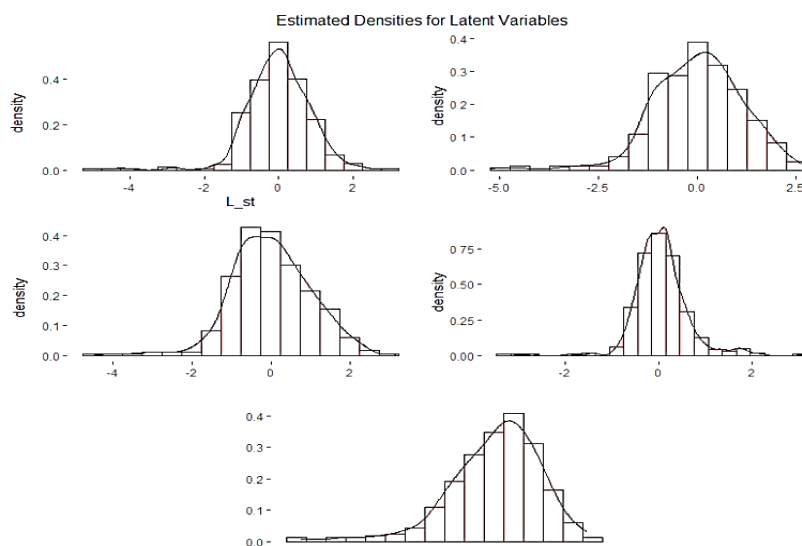
سطح سوم			
مقدار احتمال	آماره آزمون	گو یه	متغیر پنهان
---		Q1	GEN
---		Q2	MEM
---		Q3	EDU1
۰,۰۱۱۸	۱۰,۱۴۵	Q4	EDU2
---		Q5	EDU3
۰,۰۰۹۳	۷,۳۳۳	Q6	EXP1
۰,۰۰۰۰	۲,۸۴۳	Q7	EXP2
---		Q8	EXP3

بر اساس یافته‌های پژوهش، متغیرهای سطح تحصیلات (کارشناسی ارشد) و تجربه کاری بالای ۱۱ سال بر استقلال حسابرسان تأثیر مثبت و معنادار دارند.

معادلات ساختاری چندکی

در بخش قبلی، با استفاده از معادلات ساختاری ارتباط علی بین متغیرهای پژوهش مورد بررسی قرار گرفت. در این بخش ابتدا توزیع احتمالی متغیرهای پنهان بررسی می‌شود و سپس ارتباط بین متغیرهای تحقیق، روی زیرگروه‌های (چندک‌های) یکدیگر مورد آزمون قرار می‌گیرد. جدول ۱۲ برآورد توزیع متغیرها پنهان سطح دوم را بر اساس روش تابع هسته نشان می‌دهد.

جدول ۱۲. برآورد توزیع متغیرهای پژوهش به روش تابع هسته

در هر مورد منحنی رسم شده برآورد تابع چگالی احتمال را نشان می‌دهد.

همان‌طور که در جدول ۱۲ مشاهده می‌شود، منحنی فراوانی برآورد شده برآورد در اغلب موارد دارای چولگی و یا کشیدگی است. برای آزمون فرض نرمال بودن متغیرها، از آزمون شاپیرو-ویلک استفاده می‌نماییم. نتایج آزمون شاپیرو-ویلک در جدول ۱۳ آمده است. بر اساس نتایج این آزمون فرض نرمال بودن در تمام متغیرهای پژوهش رد می‌شود. بنابراین علاوه بر بررسی اثر متغیرها رو میانگین یکدیگر، باید اثر متغیرها رو توزیع یکدیگر نیز مورد آزمون قرار گیرند.

جدول ۱۳. نتایج آزمون شاپیرو-ویلک

متغیر	نماد	آماره آزمون	احتمال آزمون
جنسیت	GEN	۱۶۰,۶۶۹	۰,۰۰۰
تجربه کاری	EXP	۳۳۷,۷۷۴	۰,۰۰۰
تحصیلات	EDU	۳۲۳,۴۳۸	۰,۰۰۰

محاسبه شاخص نکویی برازش GOF

شاخص GOF مربوط به برازش بخش کلی مدل های معادلات ساختاری است. بدین معنی که توسط این معیار محقق می تواند پس از بررسی برازش بخش اندازه گیری و بخش ساختاری مدل کلی پژوهش خود، برازش بخش کلی را نیز کنترل نماید. فرمول آن در زیر آمده است.

$$GOF = \sqrt{R^2 * Commuality}$$

باتوجه به آنکه مقدار $R^2 = 87\%$ و $Commuality = 0.812$ به دست آمده اند؛ خواهیم

داشت:

$$GOF = \sqrt{0.812 * 0.87} = 0.71$$

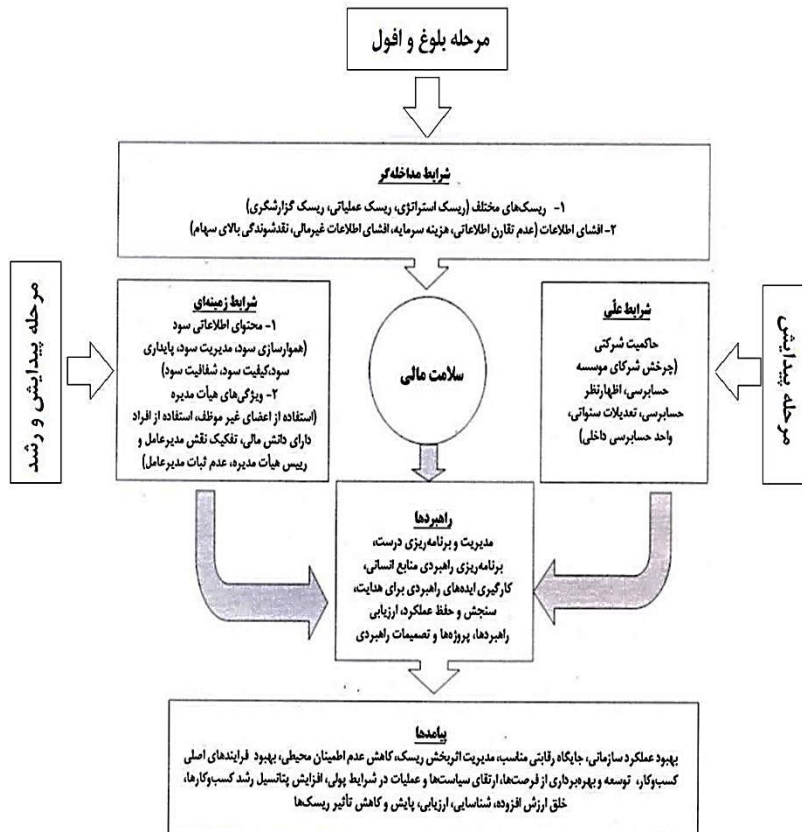
شاخص GOF این مدل تقریباً ۰/۷۱ به دست آمده است که از مطلوبیت قوی مدل حکایت

دارد.

ارائه مدل مفهومی

در مرحله تکمیلی پژوهش و به منظور ارائه الگو با استفاده از ادبیات پژوهش و نتایج تجزیه و تحلیل داده های کمی به دست آمده؛ استفاده شده است. در این مرحله به منظور تعیین درجه تناسب الگو و با استفاده از آزمون t تک نمونه ای و اطلاعات جمع آوری شده از خبرگان حسابداری و مدیریت مالی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج آزمون های مورد استفاده نشان داد تفاوت میانگین الگوی ارائه شده در کلیه بخش ها با میانگین مورد انتظار در سطح خطای ۵ درصد معنادار است. بنابراین، مدل آماری با اطمینان ۹۵ درصد؛ از نظر متخصصان حسابداری و مدیریت مالی مورد تایید قرار گرفت. در ادامه؛ مدل عوامل موثر بر سلامت مالی شرکتها تعریف می گردد.

جدول ۱۴. مدل مفهومی عوامل مؤثر بر سلامت مالی در چرخه حیات شرکت‌ها

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

امروزه سلامت مالی یکی از مؤلفه‌های اساسی در شرکت‌های مالی است. در واقع، شرکت‌های دارای سلامت مالی پرداختی‌های به موقعی دارند و دارای توانایی مدیریت دارایی هستند. از طرفی می‌توان سلامت مالی را معیاری برای سنجش ورشکستگی یا عدم ورشکستگی یا به تعبیری دیگر، موفقیت یا عدم موفقیت شرکت‌ها دانست. از آنجایی که سلامت مالی یک واحد اقتصادی نشان‌دهنده سودآوری و توان ادامه فعالیت آن است، برای سرمایه‌گذاران و ذی‌نفعان اهمیت بسزایی دارد، چرا که شکست‌های کم‌سابقه شرکت‌های بزرگ در طی سال‌های اخیر و نوسانات

بزرگ در بازار بورس اوراق بهادار ایران، باعث شده تا بحران های مالی در شرکت ها و صنایع مختلف داخلی ایجاد شده و نااطمینانی های شدیدی را به دنبال داشته باشد. بدین ترتیب، وجود ابزارهایی به منظور ارزیابی توان و سلامت مالی در شرایط محیطی کنونی بسیار ضروری است. مسائل مربوط به سلامت مالی بنگاه های اقتصادی، همواره به عنوان یکی از موضوعات قابل تأمل در حوزه حسابداری و مالی مطرح بوده و اندیشمندان این حوزه به طور مستمر به دنبال یافتن روش ها و معیارهایی به منظور ارزیابی شاخص های مربوط به سلامت مالی شرکت ها بوده اند تا از این طریق بتوانند به پیش بینی درماندگی های مالی و ورشکستگی بنگاه های اقتصادی پردازند.

نظر به اهمیت این موضوع؛ پژوهش حاضر به بررسی عوامل مؤثر بر سلامت مالی شرکت ها پرداخت. در راستای حصول به اهداف پژوهش و پاسخی برای سؤالات طرح شده؛ ابتدا از طریق مراجعه به ۲۱ نفر از خبرگان رشته های مدیریت و حسابداری، مصاحبه هایی متمرکز صورت گرفته و سوالاتی در خصوص عواملی که می توانستند بر سلامت مالی شرکتها تاثیر داشته باشند؛ پرسیده شد. پس از جمع بندی نظرات آنان؛ تعداد پنج مولفه اصلی و بیست عامل فرعی شناسایی شد که عوامل ذکر شده در سه دسته عوامل علی (شامل ابعاد مختلف حاکمیت شرکتی)، عوامل زمینه ای (شامل محتوای اطلاعاتی سود و ویژگی های هیات مدیره) و عوامل مداخله گر (شامل ریسک های شرکتی و افشای اطلاعات) طبقه بندی شده و در راستای این مسیر، پنج فرضیه اصلی و بیست فرضیه فرعی تدوین شد.

بر اساس فرضیه اصلی اول این نتیجه حاصل شد که اظهار نظر حسابرسی بر سلامت مالی تأثیر مثبت و معناداری دارد. از این رو؛ می توان نتیجه گرفت اگر مدیران شرکت ها زمینه های لازم برای گزارشگری صحیح و شفاف را فراهم آورند، می توانند اظهار نظر مقبول حسابررس مستقل را کسب نمایند و از این طریق به سلامت مالی واحدهای تحت کنترل کمک نمایند. همچنین نتایج نشان داد وجود واحد حسابرسی داخلی می تواند به سلامت مالی شرکت ها کمک کند. بر این اساس می توان بیان داشت هیئت مدیره شرکت ها می توانند با اخذ تصمیماتی صحیح، نسبت به استقرار واحد حسابرسی داخلی در شرکت اقدام نمایند.

بر اساس فرضیه دوم این نتیجه حاصل شد که هموارسازی سود بر سلامت مالی تأثیر منفی و معناداری دارد. از این رو می توان نتیجه گرفت مدیران از طریق انعکاس صحیح درآمدها و هزینه ها

در طول سال‌های متوالی، هموارسازی سود را کاهش داده و سلامت مالی شرکت‌ها را از طریق این کانال، تضمین نمایند. همچنین نتایج نشان داد مدیریت سود می‌تواند باعث تنزل سلامت مالی شرکت‌ها شود. از این می‌توان بیان داشت مدیران می‌توانند از طریق عدم دست‌کاری درآمدها و هزینه‌ها، عدم بیش‌نمایی درآمدها و عدم کم‌نمایی هزینه‌ها، به بهبود سلامت مالی شرکت‌ها کمک نمایند. همچنین نتایج دیگر نشان داد که پایداری مالی می‌تواند تضمین‌کننده سلامت مالی شرکت‌ها باشد؛ لذا سطوح مختلف مدیریت شرکت به سطح مطلوبی از پایداری مالی رسیده و به سلامت مالی شرکت‌ها کمک نمایند.

بر اساس آزمون فرضیه سوم می‌توان نتیجه گرفت که استفاده از اعضای غیرموظف، استفاده از افراد دارای دانش مالی، تفکیک نقش مدیرعامل از نقش ریاست هیئت‌مدیره و همچنین کاهش ثبات مدیرعامل، به سلامت مالی شرکت‌ها کمک نمایند. براین اساس می‌توان نتیجه گرفت اگر تصمیمات شرکت بر اساس استفاده بیشتر از اعضای غیرموظف، استفاده از افراد دارای دانش مالی، باشد سلامت مالی شرکت‌ها تضمین می‌شود. از طرفی آنان می‌توانند نقش مدیرعامل و نقش ریاست هیئت‌مدیره را از هم تفکیک نموده و از طریق کاهش دوره تصدی مدیرعامل، به سلامت مالی شرکت‌ها کمک نمایند.

بر اساس آزمون فرضیه چهارم این نتیجه حاصل شد که ریسک عملیاتی بر سلامت مالی تأثیر منفی و معنادار دارد؛ لذا بر اساس این نتیجه می‌توان به مدیریت شرکت‌ها پیشنهاد داد از طریق ایجاد راهکارهایی برای کاهش ریسک عملیاتی به بهبود سلامت مالی شرکت‌ها اهتمام ورزند.

بر اساس آزمون فرضیه پنجم این نتیجه حاصل شد که عدم تقارن اطلاعاتی بر سلامتی مالی تأثیر کاهنده دارد؛ لذا مدیران شرکت‌ها می‌توانند از طریق کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و بهبود توازن انتشار اطلاعات مربوط به معاملات مختلف شرکت‌ها و همچنین بهبود توازن چرخش اطلاعاتی، به سلامتی شرکت‌ها کمک نمایند. از طرفی نتایج نشان داد افشای اطلاعات غیرمالی می‌تواند به سلامت مالی شرکت‌ها کمک نمایند؛ لذا مدیران شرکت‌ها می‌توانند از طریق تدوین دستورالعملاتی لازم‌الاجرا، سلامت مالی شرکت‌ها را بهبود بخشند. در جهت روشن شدن ابعاد مختلف اهمیت پژوهش حاضر؛ می‌توان موضوعات زیر را به محققین آتی پیشنهاد داد.

- ارائه الگوی عوامل مؤثر بر سلامت مالی با رویکرد هوش مصنوعی.

- ارائه الگوی عوامل مؤثر بر سلامت مالی با به کارگیری تکنیک های شبکه های عصبی مصنوعی.
ارائه الگوی عوامل مؤثر بر سلامت مالی با به کارگیری تکنیک های رگرسیون غیرخطی چندمتغیره و رگرسیون غیرخطی توانی.

فهرست منابع

- A. Atefifar and Z. Fathi, Investigating the effectiveness of financial health indicators as symbols of banking financial crisis by using multivariable logit models (case study of listed banks), *J. Financ. Engin. Secur. Manag.* 11 (2020), no. 42, 333–361.
- F. Marc and H. Alexander, The financial brand value chain: How brand investments contribute to the financial health of firms, *Int. J. Res. Market.* 34 (2017), no. 1, 137–153.
- F. Qaderi, A. Qalibaf, B. Hassan, J. Thalath and A. Pakmaram, Development of the concept of accounting structures of stability and financial health of companies in the capital market of Iran, *J. Manag. Account.* 8 (2023), no. 28, 159–172. [12]
- F. Rezazadeh Karsalari and M. Sargolzaei, The effect of banking performance on the creation of liquidity in the banking system, *Quart. J. Empir. Stud. Financ. Account.* 16 (2018), no. 64.
- H. Nikumram and Z. Pourzmani, Corporate governance and prediction of corporate bankruptcy, PhD. thesis, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, 2006.
- I. Devanipour, Q. Bolo and M. Amiri, The model for measuring the quality of financial statements, *Empir. Stud. Financ. Account.* 18 (2021), no. 72.
- International Monetary Fund (IMF), Financial Sector Assessment Program- (FSIP). A review lessons from the pilot and issues going forward, (2000) IMF SM/00/263.
- J. Francis, R. LaFond, P. Olsson and K. Schipper, The market pricing of accruals quality, *J. Account. Econ.* 39 (2005), 295–327.
- P. Dechow and I. Dichev, The quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors, *Account. Rev.* 77 (2002), no. 4, 35–59.
- R. Naidoo, A predictive model of the states of financial health in South African Businesses, Ph.D. thesis, University of South Africa, Johannesburg, 2007. [9]
- S. Abbasi, A. Nazimi and N. Namazi, Evaluating the information content of the rating model using financial health indicators and early warning in banks, *Financ. Account. Knowledge* 8 (2022), no. 4, 41–62.
- S. Nicolas and S. Dario, Financial scarcity undermines health across the globe and the life course, *Soc. Sci. Medicine* 292 (2022), 114–607. [10]
- V. St'ephane and M. Norheim, Estimating and comparing health and financial risk protection outcomes in economic evaluations, 25 (2022), no. 2, 238–246.

